

Kaderi nasıl algılamamız gerekiyor?

Kadriye Hanım: “Kaderi nasıl algılamamız gerekiyor? Bir insanın yazısı küfürden yazılmışsa, âhirette neden azap görecek? Mârifetnâme’de İbrahim Hakkı Hazretleri: ‘Kaza ve kader hak olduğuna ve mutlaka tahakkuk edeceğine göre kulun dikkatli davranmasının ve korkmasının bir mânâsı yoktur’ demektedir. Bu cümle tedbirsiz tevekkülü mü çağrıştırıyor? Açıklar mısınız?”

Kader, Cenâb-ı Hakk’ın “ilim” sıfatı ile ezelden ebede her şeyi ihata etmesi, kuşatması ve hakkıyla bilmesi demektir. Hiç şüphesiz bu ihata, mukadderatından yaratılışına, dünyasından âhiretine insanı da kapsamaktadır.

Fakat insanın hayır veya şer tercihleri yahut iman etmesi veya küfürde kalması gibi amelleri söz konusu olduğunda “teklif” ve “irade” ön plâna geçer. Cenâb-ı Hak, “Kim ihtida ederse, kendisi için ihtida etmiş olur! Kim de sapıtırsa, kendisi aleyhine sapıtmıştır! Kimse kimsenin günahını çekmez! Biz, Peygamber göndermedikçe kimseye azap etmeyiz”¹ buyurmaktadır. Görüldüğü gibi sorumluluk kaderde değil; “teklife muhatap olan” ve teklif karşısında “iradesiyle tercih yapan” insandadır.

Mârifetnâme’nin bu cümlesi özel bir alana-belki naz, niyaz veya aşk-i İlâhî, ya da hususî bir cezbe hâli... vs. gibi alanlara—hitap etmelidir. Bu mesaj, herkese hitap etmiyor. Çünkü genel mânâda, ‘Kulun dikkatli davranmasının ve korkmasının mânâsı yoktur’ denemez. Kulun dikkatli davranması ve belli ölçüde korkması, nihayet Allah’ın Hakîm isminin tecellisine riâyetin gereğidir. Çünkü bu dünya dârü’l-hikmettir, yani hikmet yurdudur, sebepler dünyasıdır. Cenâb-ı Hak sebepleri yaratarak bir düzen koymuştur. Bu düzene riâyet, kulluğun gereğidir.

Bu riâyet, aynı zamanda, kulun fiilî duâsıdır da. Kul duâsız olur mu? Duâ, gayret ve tedbir kuldandır, takdir Allah’tandır. Kulun vazifesi dikkatlice duâ yapmak, tedbir almak, gayret göstermek, Allah’ın vazifesi de duâmıza göre veya yüce iradesine göre bizimle muâmele buyurmaktır. Dilerse, takdirini şüphesiz değiştirebilir de. Üstad

Bedüzzaman Hazretleri buna “atâ” demektedir. Yani Cenâb-ı Hak, kulunun duâsı ve ameli çerçevesinde kuluna muâmele yapar, ezelde takdir ettiği şeyi dilerse elbette değiştirir.²

Tedbir almadan ve gayret göstermeden her şeyi kadere ve yazıya bırakmak, tevekkül değil, tembelliktir. Bu, mü’minin işi değildir.

Dipnotlar:

1- İsrâ Sûresi, 17/15

2- Mesnevî-i Nûriye, s. 175